

To zestawienie informacyjne zostało opracowane we współpracy z Radą Notariatów Unii Europejskiej (CNUE).

1 W jaki sposób dokonuje się rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci (testament, testament wspólny, umowa dotycząca dziedziczenia)?

Prawo polskie przewiduje, że rozrządzić majątkiem na wypadek śmierci można jedynie przez testament przy czym istnieje zakaz testamentów wspólnych.

Uznaje natomiast następujące formy testamentów:

testament holograficzny sporządzany w całości własnoręcznie przez spadkodawcę, z datą i podpisem spadkodawcy;

testament notarialny sporządzony przez notariusza w formie aktu notarialnego;

testament allograficzny składany w obecności dwóch świadków przed wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta)

testament ustny (tylko w sytuacji bliskiej śmierci, gdy zachowanie w/w form jest niemożliwe lub bardzo utrudnione) w obecności trzech świadków.

Z umów dotyczących spadku dopuszcza się wyłącznie umowę zrzeczenia się spadku, którą może zawrzeć przysły spadkodawca ze spadkobiercą ustawowym. Dla ważności takiej umowy przewidziany jest wymóg zachowania formy aktu notarialnego.

2 Czy należy ten dokument zarejestrować, a jeżeli tak, w jaki sposób?

Testament dla swojej ważności nie musi być zarejestrowany. Możliwość rejestracji testamentów sporządzonych w formie aktu notarialnego lub zdeponowanych u notariusza, oferuje Krajowa Rada Notarialna.

3 Czy istnieją jakieś ograniczenia dotyczące rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci (np. zachówek)?

Przepisy polskie nie ograniczają spadkodawcy w żaden sposób, jeśli idzie o wskazanie osoby spadkobiercy lub spadkobierców. Również instytucja zachowku nie ogranicza spadkodawcy w rozrządzeniu swoim majątkiem, a chroni interesy osób najbliższych krewnych spadkodawcy oraz jego małżonka w ten sposób, że przyznaje im roszczenie pieniężne o zapłatę określonej sumy.

4 W przypadku braku rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci – kto jest uprawniony do dziedziczenia i w jakich częściach?

W przypadku braku testamentu zastosowanie mają następujące zasady:

Jeżeli osoba zmarła była stanu wolnego i bezdzietna, do dziedziczenia uprawnieni są rodzice. Jeżeli w chwili otwarcia spadku jeden z rodziców nie żyje, należna mu część spadkowa przechodzi na rzecz brata lub siostry spadkodawcy w częściach równych. Jeżeli przed otwarciem spadku jeden z braci lub sióstr spadkodawcy nie żyje a pozostawił zstępnych, jego/jej część spadkowa przechodzi na rzecz zstępnych w częściach równych. W przypadku braku brata lub siostry oraz ich zstępnych całość spadku przypada dziadkom spadkodawcy; dziedziczą oni w częściach równych. Jeżeli w chwili otwarcia spadku jeden z dziadków nie żyje, część spadkowa przechodzi na ich zstępnych. W przypadku braku zstępnych jednego z dziadków, który zmarł przed otwarciem spadku, jego część spadkowa przechodzi na innych dziadków w częściach równych. W przypadku braku krewnych powołanych do spadku z ustawy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy. Jeżeli ustalenie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Polsce nie jest możliwe lub jeśli miejsce zamieszkania spadkodawcy znajduje się zagranicą, spadek przechodzi na rzecz Skarbu Państwa.

Jeżeli osoba zmarła nie posiadała małżonka a pozostawiła dzieci, dziedziczą wyłącznie te dzieci .

Jeżeli zmarły pozostawił małżonka, staje się on jedynym spadkobiercą w przypadku braku zstępnych, rodziców, rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa.

Jeżeli osoba zmarła pozostawia małżonka i dzieci, dziedziczą oni w częściach równych, jednak udział małżonka nie może być mniejszy niż ¼ części spadku.

W przypadku gdy osoba zmarła pozostawiła małżonka, z którym żyła w ustroju ustawowej wspólności majątkowej, małżonek pozostały przy życiu otrzymuje połowę wspólnych dóbr z tytułu ustania wspólności, druga połowa wchodzi w skład spadku po zmarłym.

W braku małżonka spadkodawcy i krewnych powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada w częściach równych tym dzieciom małżonka spadkobiercy, których żadne z rodziców nie dożyło otwarcia spadku (dziedziczenie pasierbów).

5 Jaki organ jest właściwy:

5.1 w sprawach dziedziczenia?

Wnioskodawca powinien zwrócić się do notariusza lub do sądu właściwego ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy.

5.2 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu spadku?

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku składa się przed sądem, w którego okręgu jest miejsce zamieszkania lub pobytu składającego oświadczenia, jak też przed każdym notariuszem. W przypadku osób przebywających za granicą, mogą one złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku w formie przewidzianej prawem miejsca dokonania tej czynności.

5.3 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu zapisu?

W prawie polskim występują dwa rodzaje zapisów: zapis zwykły i zapis windykacyjny. Odrzucić albo przyjąć można tylko zapis windykacyjny, dla zapisu zwykłego nie ma takiej możliwości.

Organy wskazane w poprzednim pytaniu są właściwe do odebrania takiego oświadczenia odnośnie do zapisu windykacyjnego.

5.4 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu zachowku?

W prawie polskim nie ma instytucji rezerwy. Istnieje natomiast roszczenie o zapłatę zachowku tj. odpowiedniej kwoty pieniężnej. Nie składa się oświadczeń o przyjęciu lub odrzuceniu zachowku.

6 Proszę krótko opisać postępowanie spadkowe na podstawie prawa krajowego, w tym dział spadku i podział składników majątku (w tym informacje, czy postępowanie spadkowe jest wszczynane z urzędu przez sąd lub inny właściwy organ)

Osoba, która chce otrzymać dokument, który potwierdzi, iż ma ona status spadkobiercy, może bądź złożyć wniosek o sądowe stwierdzenie nabycia spadku bądź zgłosić się do notariusza w celu otrzymania zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia. Jeżeli jest kilku spadkobierców majątek spadkowy może na ich wniosek zostać podzielony przez sąd w postępowaniu o dział spadku lub u notariusza w drodze umowy o dział spadku w formie aktu notarialnego.

7 W jaki sposób i kiedy dany podmiot staje się spadkobiercą lub zapisobiercą?

Spadkobiercą i odpowiednio zapisobiercą staje się w momencie otwarcia spadku na mocy prawa, z zastrzeżeniem możliwości jego odrzucenia.

8 Czy spadkobiercy odpowiadają za długi spadkowe, a jeżeli tak, na jakich warunkach?

Zasadniczo spadkobierca ponosi nieograniczoną odpowiedzialność za długi osoby zmarłej. Spadkobierca może ograniczyć swoją odpowiedzialność w tym względzie przyjmując spadek z dobrodziejstwem inwentarza. W tym przypadku spadkobierca powinien złożyć odpowiednie oświadczenie przed notariuszem lub przed właściwym sądem w ciągu sześciu miesięcy od dnia w którym dowiedział się o tytule swego powołania. Za długi spadkowe współspadkobiercy odpowiadają solidarnie.

9 Jakich dokumentów/informacji wymaga się zazwyczaj w celu zarejestrowania nieruchomości?

W celu uzyskania wpisu w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości wchodzącej w skład spadku spadkobierca z reguły musi przedstawić dokumenty potwierdzające status spadkobiercy, czyli postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku lub notarialne poświadczenie dziedziczenia.

9.1 Czy wyznaczenie zarządcy jest obowiązkowe czy obowiązkowe na wniosek? Jeżeli jest to obowiązkowe lub obowiązkowe na wniosek, jakie czynności należy podjąć?

Po pierwsze, w prawie polskim możliwe jest ustanowienie z urzędu lub na wniosek zarządcy spadku w sytuacji, gdy istnieje z jakiegokolwiek przyczyny, niebezpieczeństwo naruszenia majątku spadkowego. W tym celu osoba zainteresowana powinna złożyć wniosek w sądzie w którego okręgu znajdują się rzeczy należące do spadkodawcy uprawdopodobniając, że jest spadkobiercą, uprawnionym do zachowku lub zapisobiercą. Wniosek może złożyć również wykonawca testamentu, współwłaściciel rzeczy, współuprawniony co do praw pozostałych po spadkodawcy, wierzyciel mający pisemny dowód należności przeciwko spadkodawcy lub urząd skarbowy.

Po drugie, w przypadku spadku nieobjętego sądem z urzędu lub na wniosek ustanawia kuratora spadku, który zarządca majątkiem spadkowym.

9.2 Kto jest uprawniony do wykonania rozrządzenia na wypadek śmierci lub zarządzania masą spadkową osoby zmarłej?

Spadkodawca może w testamencie powołać jego wykonawcę, który po śmierci spadkodawcy zarządza majątkiem spadkowym.

9.3 Jakie uprawnienia przysługują zarządcy?

Wykonawca testamentu powinien zarządzać majątkiem spadkowym, spłacić długi spadkowe, w szczególności wykonać zapisy zwykłe i polecenia, a następnie wydać spadkobiercom majątek spadkowy zgodnie z wolą spadkodawcy i z ustawą, a w każdym razie niezwłocznie po dokonaniu działu spadku. Wykonawca testamentu może pozywać i być pozywany w sprawach wynikających z zarządu spadkiem, jego zorganizowaną częścią lub oznaczonym składnikiem. Może również pozywać w sprawach o prawa należące do spadku i być pozwany w sprawach o długi spadkowe.

Wykonawca testamentu powinien wydać osobie, na której rzecz został uczyniony zapis windykacyjny, przedmiot tego zapisu.

10 Jakie dokumenty zgodnie z prawem krajowym są zazwyczaj wydawane w toku i na koniec postępowania spadkowego, by poświadczyć status i prawa beneficjentów? Czy mają one szczególny skutek dowodowy?

Osoba, która jest spadkobiercą ustawowym musi wykazać pokrewieństwo lub powinowactwo ze spadkodawcą przedkładając odpowiednie odpisy aktów stanu cywilnego (np. akt urodzenia, akt zawarcia małżeństwa). Spadkobierca testamentowy lub zapisobierca, aby wykazać swoje prawa do spadku, powinien przedłożyć testament.

Ostatnia aktualizacja: 20/05/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.